

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CZWARTA SEKCJA

SPRAWA NOWIŃSKI PRZECIWKO POLSCE

(Skarga nr 25924/06)

WYROK

STRASBURG

20 października 2009 roku

*Wyrok ten stanie się ostateczny zgodnie z warunkami określonymi w art. 44 ust. 2
Konwencji. Wyrok może podlegać korekcie wydawniczej.*

W sprawie Nowiński przeciwko Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja) zasiadający jako Izba w składzie:

Nicolas Bratza, *Przewodniczący,*

Lech Garlicki,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ledi Bianku,

Mihai Poalelungi, *sędziowie*

oraz Lawrence Early, *Kanclerz Sekcji,*

Obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 29 września 2009 roku,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 25924/06) przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej wniesionej do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka na podstawie artykułu 34 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności („Konwencja”) przez obywatela polskiego, Pana Jana Nowińskiego („skarżący”) w dniu 2 maja 2006 roku.

2. Skarżący był reprezentowany przez Pana A. Bodnara z Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka. Rząd polski („Rząd”) reprezentowany był przez swojego pełnomocnika Pana Jakuba Wołasiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Skarżący zarzucił, że przysługujące mu prawo dostępu do sądu zostało naruszone w wyniku odmowy przyjęcia przez sąd jego pozwu.

4. W dniu 17 listopada 2008 roku Przewodniczący Czwartej Sekcji zdecydował o zakomunikowaniu skargi Rządowi. Trybunał zdecydował również o łącznym rozpoznaniu co do meritum skargi i jej dopuszczalności (Artykuł 29 ust. 3 Konwencji).

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

5. Skarżący urodził się w 1961 roku i mieszka w Trzebnicy.

6. Skarżący jest oficerem Policji. W 2002 roku rozwiódł się z żoną i wyprowadził się ze wspólnego mieszkania.

7. W dniu 18 czerwca 2004 roku skarżący wniósł pozew o odszkodowanie do Sądu Okręgowego we Wrocławiu przeciwko Skarbowi Państwa – Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu. Jednocześnie złożył wniosek o zwolnienie go od kosztów sądowych.

8. W dniu 29 czerwca 2004 roku, Sąd Okręgowy nakazał skarżącemu sprecyzowanie wysokości dochodzonego odszkodowania. Skarżący zastosował się do zarządzenia. Przekazał również informację o uzyskanych przez siebie dochodach oraz pobranych zaliczkach na podatek dochodowy za rok 2002 i 2003, w których to dokumentach wskazał jako miejsce zamieszkania Wrocław, ul. Druckiego – Lubeckiego a następnie ul. Muzealną.

9. Sąd Okręgowy przekazał następnie sprawę do Sądu Rejonowego Wrocław- Krzyki, który w międzyczasie stał się właściwy do rozpoznania sprawy.

10. W dniu 23 listopada 2004 roku Sąd Rejonowy oddalił wniosek skarżącego o zwolnienie od kosztów sądowych. Postanowienie to zostało utrzymane w mocy przez Sąd Okręgowy w dniu 28 stycznia 2005 roku.

11. Skarżący następnie zmodyfikował żądanie i sprecyzował, że domaga się odszkodowania w kwocie 3,000 złotych.

12. W dniu 11 kwietnia 2005 roku Sąd Rejonowego wezwał skarżącego do uzupełnienia braków formalnych pozwu poprzez wskazanie miejsca zamieszkania.

13. W dniu 27 kwietnia 2005 roku skarżący poinformował sąd, że po rozwodzie musiał wyprowadzić się z mieszkania, które uprzednio zajmował na ul. Gajowej we Wrocławiu. W dniu 25 października 2002 roku został wymeldowany ze stałego miejsca zamieszkania. Od tego czasu przebywał u różnych znajomych pod różnymi adresami. Podał skrytkę pocztową, do której należy kierować korespondencję i zaznaczył, że jest dostępny codziennie pod adresem miejsca racy, w Komedzie Policji Stare Miasto we Wrocławiu.

14. W dniu 16 maja 2005 roku Sąd Rejonowy zarządził zwrot pozwu skarżącego. Sąd stwierdził, że skarżący nie wskazał miejsca swojego zamieszkania. Zauważył, że ani skrzynka pocztowa ani miejsce zatrudnienia nie mogą zostać uznane jako miejsce zamieszkania w rozumieniu art. 126 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego.

15. Skarżący wniósł zażalenie od tej decyzji. Twierdził, że nie posiada stałego miejsca zamieszkania. Mieszkał pod różnymi adresami, a jego ostatnim miejscem stałego zamieszkania była ul. Gajowa we Wrocławiu. Podniósł, że zwrot jego pozwu stanowi ograniczenie jego prawa do sądu.

16. W dniu 11 lipca 2005 roku skarżący został wezwany do uiszczenia opłaty sądowej w wysokości 240 złotych w związku z wniesionym zażaleniem. W tym samym dniu skarżący złożył wniosek o zwolnienie go od opłat sądowych w postępowaniu odwoławczym. W dniu 12 sierpnia 2005 roku Sąd Okręgowy oddalił jego wniosek. Postanowienie to zastało utrzymane w mocy w dniu 9 grudnia 2005 roku. W konsekwencji, skarżący uiszczył wymaganą opłatę sądową od złożonego zażalenia.

17. W dniu 14 kwietnia 2006 roku Sąd Okręgowy we Wrocławiu utrzymał w mocy decyzję Sądu Rejonowego z dnia 16 maja 2005 roku. Sąd uznał, że skarżący nie wskazał miejsca zamieszkania. Skoro przebywał on pod różnymi adresami powinien był wskazać miejsce, w którym spędzał większość czasu i gdzie były zlokalizowane jego sprawy życiowe.

18. W rezultacie, Sąd Okręgowy nakazał zwrócić skarżącemu pozew i uiszczoną opłatę sądową w wysokości 240 złotych.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE I PRAKTYKA

19. Artykuł 25 Kodeksu Cywilnego z dnia 23 kwietnia 1964 roku stanowi:

„Miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu.”

Artykuł 126 Kodeksu postępowania cywilnego określa, jakie informacje powinny być zawarte w piśmie procesowym. Paragraf 2 przewiduje w szczególności, że pierwsze pismo procesowe do sądu powinno zawierać oznaczenie miejsca zamieszkania stron.

PRAWO

I. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 6 § 1 KONWENCJI

20. Skarżący zarzucił w oparciu o Artykuł 6 § 1 Konwencji naruszenie jego prawa dostępu do sądu celem ustalenia jego praw obywatelskich. Artykuł 6 § 1 Konwencji, w zakresie, w jakim jest to istotne, stanowi:

"Przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym ..., każdy ma prawo do ... rozpatrzenia sprawy ... przez ... sąd ustanowiony ustawą

21. Rząd zakwestionował skargę.

A. Dopuszczalność skargi

22. Trybunał zauważył, że skarga nie jest oczywiście bezzasadna w rozumieniu Artykuł 35 ust. 3 Konwencji. Zauważył następnie, że nie jest ona niedopuszczalna z jakichkolwiek innych powodów. Należy zatem uznać ją za dopuszczalną.

B. Meritum skargi

1. Skarżący

23. Skarżący podniósł, że ograniczenia nałożone na niego były nieproporcjonalne i nie odpowiadały celowi i funkcji obowiązku zawartego w art. 126 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego.

24. Skarżący zauważył ponadto, że w teorii prawa „miejsce zamieszkania” to konkretne miasto i w kontekście postępowania cywilnego oznacza adres strony procesowej w celu zapewnienia właściwej komunikacji pomiędzy stronami postępowania a sądem. Mając to na uwadze, skarżący wskazał skrzynkę pocztową jako swój adres do korespondencji. Wskazał ponadto adres miejsce pracy – Komendę Policji we Wrocławiu- jako adres pod którym był codziennie dostępny

25. Skarżący twierdził, że decyzja sądu odmawiająca uznania skrzynki pocztowej i adresu miejsca pracy za miejsce zamieszkania w rozumieniu art. 126 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego doprowadziło do naruszenia jego prawa dostępu do sądu, uniemożliwiając mu wykonywanie jego prawa do dochodzenia odszkodowania za szkody rzekomo wyrządzone przez władze publiczne.

26. Podkreślił, że decyzja wydana w jego sprawie stanowiła nieproporcjonalną dolegliwość za rzekome niewypełnienie wymogów formalnych postępowania cywilnego. Władze krajowe nie wzięły pod uwagę faktu, że środek komunikacji przez niego zaproponowany był efektywny i gwarantował prawidłowy przebieg postępowania w jego sprawie.

27. Wreszcie, skarżący podkreślił, że jego sprawa jest niebezpiecznym przykładem zawężającej wykładni norm proceduralnych, które mogłyby doprowadzić do prawnego i socjalnego wykluczenia grupy ludności składającej się z tych osób, które nie posiadają stałego miejsca zamieszkania. Pomimo, że on sam nie był bezdomny, lecz tylko chwilowo niezdolny do

wskazania stałego miejsca zamieszkania, został pozbawiony możliwości dochodzenia swoich roszczeń przed sądem.

28. W konkluzji stwierdził, że doszło do naruszenia Artykułu 6 § 1 Konwencji.

2. Rząd

29. Rząd zauważył, że mimo, iż skarżący nie posiadał stałego miejsca zamieszkania od 2002 roku, wskazał przynajmniej dwa adresy na formularzach dotyczących zwrotu podatku dochodowego, przedstawionych w sądzie. W trakcie postępowania przedstawił również polisę ubezpieczeniową samochodu wystawioną w dniu 8 lipca 2005 roku, w której ul. Gajowa we Wrocławiu wskazana została jako jego adres domowy. Rząd podtrzymywał w dalszym ciągu, że możliwe było aby skarżący złożył ponownie pozew, prawidłowo podając miejsce zamieszkania.

30. Niemniej jednak, biorąc pod uwagę orzecznictwo Trybunału dotyczące prawa dostępu do sądu, Rząd powstrzymał się od zajęcia stanowiska w odniesieniu do meritum skargi skarżącego.

3. Ocena Trybunału.

31. Trybunał przypomina, że prawo dostępu do sądu zagwarantowane przez Artykuł 6 § 1 Konwencji nie ma charakteru absolutnego i może podlegać ograniczeniom; są one dozwolone w sposób dorozumiany, gdyż prawo dostępu ze swej natury wymaga regulacji przez państwo, co może zmienić się w czasie i miejscu w zależności od potrzeb i zasobów społeczności i jednostek. Przy tworzeniu takich regulacji, Państwa - Strony posiadają pewien margines swobody oceny, lecz ostateczna decyzja co do przestrzegania wymogów Konwencji spoczywa na Trybunale. Ograniczenia prawa do sądu są zgodne z Artykułem 6 Konwencji, jedynie wówczas, gdy nie ograniczają lub nie zmniejszają dostępu pozostawionego stronie, w taki sposób lub w takim stopniu, że istota prawa jest osłabiona. Ponadto, takie ograniczenia nie będą zgodne z Artykułem 6 § 1 Konwencji, jeśli nie służą realizacji uzasadnionego celu lub jeżeli nie jest zachowana rozsądne relacja proporcjonalności pomiędzy zastosowanymi środkami a celem, który ma zostać osiągnięty (zobacz: *Ashingdane przeciwko Wielkiej Brytanii*, 28 maja 1985 roku, § 57, Seria A no. 93).

32. Ponadto, nie należy do zadań Trybunału zastępowanie sądów krajowych. To głównie do władz krajowych, zwłaszcza sądów, należy rozwiązywanie problemów w interpretacji prawa krajowego. Rola Trybunału jest ograniczona do stwierdzenia, czy skutki takiej interpretacji są zgodne z Konwencją (*Edificaciones March Gallego S.A. przeciwko Hiszpanii* 19 luty 1998 roku, § 33, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-I). Dotyczy to w szczególności interpretacji przez sądy przepisów o charakterze procesowym (zobacz, wśród innych źródeł, *Běls i inni przeciwko Czechom skarga nr 47273/99*, §§ 51, 60, ECHR 2002-IX, i *Pérez de Rada Cavanilles przeciwko Hiszpanii*, 28 października 1998 roku, § 43, *Reports* 1998-VIII).

33. Wracając do okoliczności niniejszej sprawy, Trybunał zauważa, że skarżący próbował wszcząć postępowanie cywilne o odszkodowanie przeciwko Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu za szkody rzekomo spowodowane przez ten Sąd. Dostarczył Sądowi Okręgowemu adres miejsca pracy i adres skrzynki pocztowej. Niemniej jednak sąd uznał, że pomimo tych informacji nie wskazał on miejsca zamieszkania w rozumieniu art. 126 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego. W konsekwencji jego pozew został zwrócony wyłącznie z powodu niewskazania przez niego miejsca zamieszkania (zobacz paragraf 17-18 powyżej).

34. Trybunał może zaakceptować, że wymóg wskazania miejsca zamieszkania służy słusznemu celowi, mianowicie właściwemu sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Niemniej jednak uważa, że restrykcyjne stosowanie tego wymogu w sprawie skarżącego stanowiło nieproporcjonalne ograniczenie jego prawa dostępu do sądu. Skarżący w tym czasie nie posiadał stałego miejsca zamieszkania i z tego powodu był zobowiązany do wskazania stałego adresu, pod którym można go było się z nim skontaktować. Trybunał dalej zauważa, że skarżący, który był powodem w sprawie, był w stałym kontakcie z sądami krajowymi i w jego interesie należało zapewnienie prawidłowego toku postępowania. Rząd nie zakwestionował, że adres dostarczony przez skarżącego nie był wystarczający w celu zapewnienia prawidłowej obsługi korespondencji sądowej lub mógł w jakikolwiek inny sposób zakłócić funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości.

35. Biorąc pod uwagę fakt, że Rząd nie przedstawił żadnych argumentów pozwalających ocenić potrzebę nałożonych na skarżącego ograniczeń, Trybunał może jedynie dojść do wniosku, że wymogi Artykułu 6 § 1 Konwencji nie zostały spełnione.

36. W konsekwencji należy stwierdzić, że doszło do naruszenia Artykułu 6 § 1 Konwencji.

II . ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWNECJI

37. Artykuł 41 Konwencji przewiduje, iż:

„Jeżeli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeżeli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, o przyznaniu słusznego zadośćuczynienia pokrzywdzonej stronie.”

A. Szkoda

38. Skarżący domagał się zadośćuczynienia pieniężnego w wysokości 10,000 euro tytułem szkody niemajątkowej.

39. Rząd zakwestionował tą sumę jako zbyt wygórowaną.

40. Trybunał przyznał skarżącemu kwotę 1,000 euro tytułem szkody niemajątkowej.

B. Koszty i wydatki

41. Skarżący nie domagał się zwrotu kosztów i wydatków.

C. Odsetki za zwłokę

42. Trybunał uznaje za właściwe, że odsetki za zwłokę powinny być oparte na krańcowej stopie pożyczkowej Europejskiego Banku Centralnego, do której należy dodać trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYŃ TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje* skargę za dopuszczalną;
2. *Uznaje*, że doszło do naruszenia artykułu 6 Konwencji;
3. *Uznaje*,
 - (a) że pozwane Państwo ma wypłacić skarżącemu, w ciągu trzech miesięcy od dnia, w którym wyrok stanie się ostateczny zgodnie z art. 44 ust. 2 Konwencji, kwotę 1,000 euro (tysiąc euro) powiększoną o równowartość podatku, który może zostać nałożony, w związku ze szkodą niemajątkową, przeliczoną na walutę polską po kursie obowiązującym w dniu płatności;
 - (b) że po upływie wspomnianych wyżej trzech miesięcy do momentu zapłaty zwykłe odsetki będą płatne od tej sumy według marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego, obowiązującej w okresie zwłoki, plus trzy punkty procentowe.
4. *Oddala* pozostałą część żądania skarżącego dotyczącą słusznego zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie dnia 20 października 2009 roku, zgodnie z artykułem 77 § 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Lawrence Early
Kanclerz Sekcji

Nicolas Bratza
Przewodniczący

Opracowała: Magdalena Borowska
Departament Praw Człowieka
Ministerstwo Sprawiedliwości